

การวิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

นางสาวอรุณี อารีรักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-998-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I10908053

การวิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

นางสาวอรุณี อารีรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-998-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A CONTENT ANALYSIS IN TELEVISION ADVERTISING CONCERNING
NATURAL ENVIRONMENTAL CONSERVATION

Miss Arunee Areeruk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-998-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การวิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ทางธรรมชาติ

โดย   นางสาวอรุณี อารีรักษ์

ภาควิชา   โสวัตศึกษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศชโลฬาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารินทร์ มาศกุล)

..... กรรมการ
(นายอนุชิต จุรีเกษ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อรุณี อารีรักษ์ : การวิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (A CONTENT ANALYSIS IN TELEVISION ADVERTISING CONCERNING NATURAL ENVIRONMENTAL CONSERVATION) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 161 หน้า. ISBN 974-583-998-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ในด้านลักษณะการนำเสนอเนื้อหา ลักษณะเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาและคุณภาพของสิ่งแวดล้อม วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ โฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่ออกอากาศระหว่างปี พ.ศ. 2534-2536 จำนวน 85 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า

1. หน่วยงานที่ผลิตโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุดคือ องค์การธุรกิจ การนำเสนอเนื้อหาใช้สิ่งแวดล้อมเป็นตัวนำเสนอ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ และความเสื่อมโทรมและความร่อยหรอของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอมากที่สุดคือ ป่าไม้ และอากาศ วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในโฆษณา คือ การป้องกัน จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ปรากฏในโฆษณา คือ จุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย และจิตพิสัย
2. ระดับการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยที่นำเสนอมีปรากฏทั้ง 6 ชั้น คือ ชั้นความรู้, ชั้นความเข้าใจ, ชั้นการนำไปใช้, ชั้นการวิเคราะห์ และชั้นการประเมิน โดยปรากฏชั้นความรู้และชั้นความเข้าใจมากที่สุด
3. ระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่นำเสนอมีปรากฏทั้ง 5 ชั้น คือ ชั้นการรับ, ชั้นการตอบสนอง, ชั้นการสร้างค่านิยม, ชั้นการจัดระบบค่านิยม และชั้นการกำหนดลักษณะตามค่านิยม โดยปรากฏชั้นการรับมากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C441994: MAJOR AUDIO-VISUAL COMMUNICATIONS
KEY WORD: NATURAL ENVIRONMENTAL CONSERVATION / CONTENT ANALYSIS
/ TELEVISION ADVERTISING
ARUNEE AREERUK: A CONTENT ANALYSIS IN TELEVISION ADVERTISING CONCERNING NATURAL ENVIRONMENTAL CONSERVATION :
ASST. PROF. PRASAK HOMSANIT, Ed.D., THESIS CO-ADVISOR : ASST.
PROF. ONJAREE NATAKUATOONG, Ph.D. 161 pp. ISBN 974-583-998-1

The purpose of the study was to analyze the content of television advertisements concerning natural environmental conservation. The content was analyzed in five categories : content presentation, environmental resources content, problem and quality of environmental resources, approach to conserve environmental resources, and educational objectives. The population employed in the study were 85 television advertisements concerning natural environmental conservation broadcasted during 1991-1993.

Findings showed that :

1. Most of the advertisements were produced by private sectors. Soft-advertising technique was most utilized in presenting the content. Environmental issues most frequently presented were pollution and the depletion of environmental and natural resources. Problem and quality of environmental resources concerning forest and air were most frequently presented. Prevention was a proposed approach to conserve the environment. Educational objectives found in the content of the advertisements were cognitive and affective domains.

2. All six levels of the cognitive domain were found in the advertisements. There were : knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis, and evaluation. The first two levels were most frequently presented.

3. All five levels of the affective domain were found. There were receiving, responding, valuing, organization, and characterization. Receiving was most frequently presented.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... ใสคทศนศศศศ
สาขาวิชา..... ใสคทศนศศศศ
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาของบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ผู้ให้ความเอาใจใส่ดูแล ให้ข้อคิดเห็น และชี้แนวทางต่าง ๆ ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน คือ อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศชโลนิฟาร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วารินทร์ มาศกุล และคุณอนุชิต จูรีเกษ ที่กรุณาให้ความรู้ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุตารา อาจารย์ศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์คานต์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยให้มีความชัดเจนถูกต้อง เหมาะสม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาโสตทัศนศึกษา ที่ช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณคุณประคอง ละออกุล เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา และ ร.อ.ปริญญญา ยันตรปรกรณ์ ที่ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณมารดาที่ให้ความสนับสนุนการเงิน และเป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด และบุคคลที่สำคัญอีกท่านหนึ่ง คือ อาจารย์สุนี ปัญจmani คุณอาของข้าพเจ้าซึ่งเป็นผู้สนับสนุนข้าพเจ้าในทุก ๆ ด้าน

อรุณี อารีรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	13
ความหมายของสิ่งแวดล้อม	13
ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม	15
ประเภทของสิ่งแวดล้อม	17
สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม	20
ปัญหาสิ่งแวดล้อม	22
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	33
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับโทรทัศน์	41
บทบาทของโทรทัศน์ในการให้ข่าวสาร	41
อิทธิพลของโทรทัศน์	42
แนวคิดเกี่ยวกับโฆษณา	44
ความหมายของโฆษณา	44
วัตถุประสงค์ของการโฆษณา	47
การโฆษณาทางโทรทัศน์	47
องค์ประกอบของการโฆษณาทางโทรทัศน์	49
การโฆษณาในสังคมปัจจุบัน	51
การโฆษณาส่งเสริมสังคม	51
บทบาทของโฆษณาส่งเสริมสังคม	55
แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา	58
ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา	59
องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา	63
วิธีวิเคราะห์เนื้อหา	63
ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา	64
ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์	66
ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา	68
เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
3 วิธีดำเนินการวิจัย	92
ประชากร	92
การศึกษาค้นคว้าข้อมูล	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	93
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	94
หน่วยในการวิเคราะห์	100
การเก็บรวบรวมข้อมูล	100
การวิเคราะห์ข้อมูล	101
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
สรุปผลการวิจัย	117
อภิปรายผล	120
ข้อเสนอแนะ	125
รายการอ้างอิง	127
ภาคผนวก	142
ประวัติผู้วิจัย	161

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยงานผู้โฆษณาที่ผลิตโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	103
2	แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของโฆษณาทาง โทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	104
3	แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอในโฆษณา ทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	105
4	แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอในโฆษณา ทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	106
5	แสดงจำนวนและร้อยละของคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอในโฆษณา ทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	108
6	แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในโฆษณา ทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	109
7	แสดงจำนวนและร้อยละของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ปรากฏในโฆษณา ทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	110
8	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการเรียนรู้ด้านพหุทธิพลที่ปรากฏใน โฆษณาทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่ปรากฏใน โฆษณาทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	114

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย